

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ادبیات فارسی

بنویسم

سال سوم (نهم)

دوره اول متوسطه پیش حرفه‌ای

۱۳۹۶

وزارت آموزش و پرورش

سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

برنامه ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: شورای برنامه ریزی و تألیف کتاب های درسی دانش
آموزان با نیازهای ویژه

نام کتاب: ادبیات فارسی (بنویسیم) - کد ۱۵۵/۱

مؤلفان: حسین قاسم پور، عشرت لطفی، محبوبه ضرغام پور، هاجر عمل صالح،

شهربانو میرزایی، معصومه والی، آریتا محمودپور

مدیریت امور چاپ و تولید: لیدا نیکروش

آماده سازی: اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران - خیابان ایرانشهرشمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹ - دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶ - کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وب سایت: www.chap.sch.ir

امور فنی و آماده سازی: زهرا محمد نظامی

امور فنی رایانه ای: حمید ثابت کلاچاهی، فاطمه رئیسیان فیروزآباد

مدیر هنری: عطیه مرکزی

تصحیح: سپیده ملک ایزدی

تصویرگران: رجب علی خدایی، رویا خادم الرضا، امیر نساجی، میترا عبدالمهدی، پویا اعتراضی

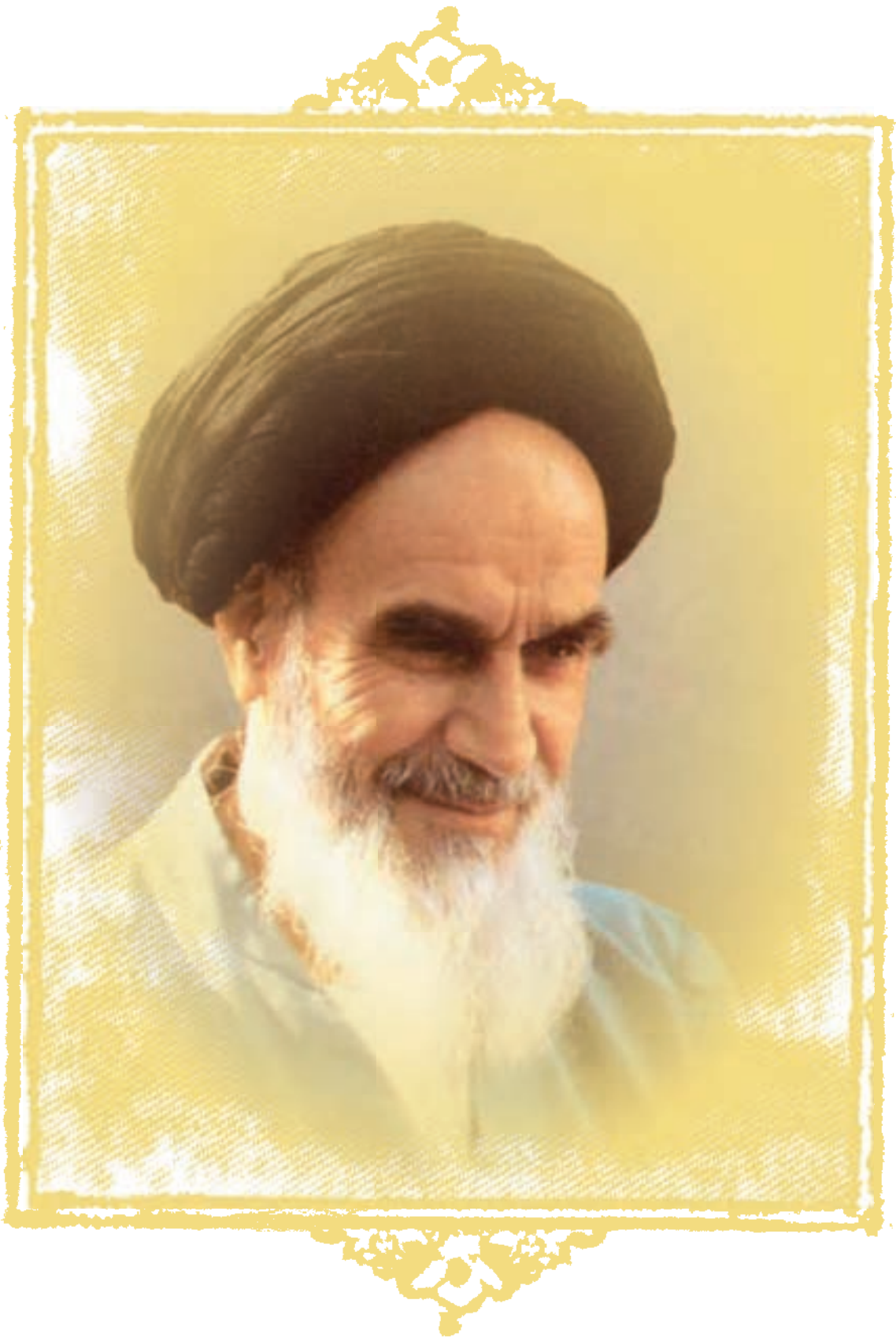
طراح جلد: طاهره حسن زاده

طراح گرافیک و صفحه آرا: حسین وهابی

ناشر: شرکت افست «سهامی عام»

سال انتشار و نوبت چاپ: ششم - ۱۳۹۶

شابک: ISBN: ۹۶۴-۰۵-۱۷۰۴-۶

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

طراحی و اصلاح سیستم آموزشی، پرورشی و توان بخشی با توجه به رویکردهای نوین آموزشی و درجهت تأمین نیازهای دانش آموزان با نیازهای ویژه از اهداف و وظایف اصلی سازمان آموزش و پرورش استثنایی به شمار می رود.

تأکید بر رویکرد حرفه‌آموزی در نظام آموزشی، نه تنها باعث توانمندتر شدن دانش آموزان با نیازهای ویژه در فرایند تحصیل و یادگیری می‌گردد؛ بلکه مدرسه را نیز در انجام رسالت خویش که همانا آماده کردن دانش آموزان برای زندگی مفید و پویا در جامعه است، یاری می‌دهد. به همین منظور « دوره‌ی راهنمایی تحصیلی پیش حرفه‌ای» طراحی شده است که از یک سو زمینه‌های به فعلیت رساندن استعدادها و توانایی‌های دانش آموزان با نیازهای ویژه را فراهم می‌سازد و از سوی دیگر موجب ارتقاء و کارایی نظام آموزشی می‌شود. خداوند را شاکر و سپاسگزاریم که این توفیق حاصل شد تا نظام آموزشی را با رویکرد آموزش‌های پیش حرفه‌ای که از انعطاف لازم برای انطباق با انواع توانایی‌ها و آمادگی‌ها برخوردار است، ایجاد کنیم و نسبت به برنامه‌ریزی درسی دوره‌ی راهنمایی تحصیلی پیش حرفه‌ای اقدام نماییم.

سازمان آموزش و پرورش استثنایی بر خود واجب می‌داند از زحمات تمامی عزیزانی که در این حرکت مهم نقش اساسی ایفا کردند، به ویژه کارشناسان و معلمان مدارس استثنایی و همچنین سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی و مراکز وابسته، صمیمانه تشکر و قدردانی نماید.

امید است معلمان، کارشناسان و صاحب نظران آموزش و پرورش استثنایی با نظرات ارزشمند خود در ارتقاء کیفی برنامه‌های درسی ارائه شده، این سازمان را بیش از پیش یاری نمایند.

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

همکار گرامی

خدا را سپاس می‌گوییم که توانستیم کار تهیه و تولید کتاب فارسی را براساس آخرین دستاوردهای آموزشی به انجام برسانیم، امیدواریم که ره آورد آموزش این کتاب‌ها بهبود رشد و اعتلای آموزش این گروه از دانش‌آموزان باشد و همت بلند شما افق‌های تازه و روشنی را فرا روی ما بگشاید.

در استفاده از این کتاب که با ساخت و رویکردی نو تألیف شده است به نکات زیر توجه کنید:

۱- در کتاب به هر چهار مهارت زبانی (گوش دادن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن) به یک میزان توجه شده است و به همین دلیل کتاب فارسی شامل دو کتاب بخوانیم و بنویسیم است و اهمیت هیچ یک کمتر از دیگری نیست بنابراین در تدریس هر دو کتاب توجه و دقت یکسان لازم است.

۲- در هر فصل دو درس گنجانده شده است. که ساختار حول موضوعات (تحمیدیه، نهادها، اخلاق فردی و اجتماعی، نام‌ها و یادها، سرزمین من، اطلاعات و ارتباطات و نیایش) شکل گرفته است.

۳- در هر درس فعالیت‌های مختلفی پیش‌بینی شده که عبارتند از: درک و دریافت، بین و بگو، بگردوبیدان، واژه آموزشی، نکته، جمله‌سازی، فعالیت ویژه شامل: (لطیفه، جدول، چیستان و...)

۴- به منظور کمک به تقویت خط دانش‌آموزان و توانایی خوانانویسی توسط آنان در این کتاب از دو نوع خط استفاده شده است یکی خط خواندن و دیگری خط نوشتن. خط خواندن همان خطی است که بسیاری از کتاب‌های درسی با آن نوشته می‌شود و خط نوشتن خطی است که نوشتن تحریری را به دانش‌آموزان آموزش می‌دهد. برای نوشتن خط تحریری نیاز به آموزش جداگانه نیست. بلکه مبنا تمرین عملی دانش‌آموز و نمونه برداری از روی کتاب است. بنابراین ضرورتی برای برگزاری کلاس آموزش خط نیست.

۵- متن‌های روان‌خوانی که در بخش آخر هر فصل منظور شده است صرفاً برای تقویت مهارت خواندن دانش‌آموزان و به منظور تشویق ایجاد انگیزه برای مطالعه است بنابراین املاء و رونویسی، تمرین، پرسش امتحانی از این متن‌ها به عمل نمی‌آید.

۶- فعالیت کتاب بخوانیم فقط به منظور بحث و تبادل نظر گروهی و تقویت مهارت‌های شفاهی دانش‌آموزان است و نیاز به نوشتن پاسخ آنها در کتاب نیست.

۷- از همکاران محترم درخواست می‌شود قبل از تدریس کتاب، کتاب راهنمای معلم را به دقت مطالعه نمایند.

۸- لازم است دبیران گرامی، خانواده‌ها را با کتاب و روش‌های آموزش آن آشنا کنند تا هماهنگی آموزشی بین خانه و مدرسه ایجاد شود.

که دراز است ره مقصد و من نوسفرم

همتم بدرقه راه کن ای طایر قدس

فهرست

درس اول: با خدای مهربان..... ۸

فصل اول: نهادها

درس دوم: روز جهانی پست..... ۱۰

درس سوم: مقررات عبور و مرور..... ۱۴

فصل دوم: اخلاق فردی و اجتماعی

درس چهارم: یک روز خوب ۱۸

درس پنجم: مرد بازاری و عابر..... ۲۰

فصل سوم: نامها و یادها

درس ششم: ابو علی سینا ۲۴

درس هفتم: سعدی ۲۶

فصل چهارم: سرزمین من

درس هشتم: اصفهان ۳۰

درس نهم: نوروز ۳۴

فصل پنجم: اطلاعات و ارتباطات

درس دهم: رایانه ۳۶

درس یازدهم: ارتباطات ۳۸

با خدای مهربان

یک قسمت از درس را به دل خواه خود بنویسید.

۱

.....

.....

.....

.....

.....

با کلمه های داده شده جمله بسازید.

۲

چشمه : .....

خورشید : .....

نماز : .....

آفتاب : .....

مخالف کلمه های زیر را بنویسید.

۳

.....	درون
-------	------

.....	دور
-------	-----

دشمن	دوست
------	------

.....	شادی
-------	------

.....	پیر
-------	-----

.....	گرم
-------	-----

۴

به کلمه‌های زیر «نا» اضافه کنید و سپس معنی کلمه‌ی جدید را بنویسید.

مثال : مهربان < نامهربان : کسی که مهربان نیست.

راحت < : .....

آشنا < : .....

بینا < : .....

آرام < : .....

درست < : .....

۵

دو مورد از آفریده‌های خداوند را که در راه مدرسه، توجه شما را به خود جلب کرده است، بنویسید.

.....

.....

۶

با شنیدن کلمه‌ی «چشمه» به یاد چه چیزهایی می‌افتید؟ آن‌ها را بنویسید.

.....

.....

روز جهانی پست

ده کلمه ی بی نقطه از درس را پیدا کنید و بنویسید.

۱

..... ؛.....

..... ؛.....

..... ؛.....

..... ؛.....

..... ؛.....

مقابل آدرس گیرنده، نشانی دقیق مدرسه ی خود را بنویسید.

۲

مقابل آدرس فرستنده، نشانی دقیق خانه ی خود را بنویسید.

نشانی فرستنده : .....

.....

مبدأ : ..... کدپستی

جای تمبر

نشانی گیرنده : .....

.....

مقصد: ..... کدپستی

برای هر تصویر یک جمله بنویسید.

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

رتب تربیت
 ترتیب تربیت
 ادیب اذیت

رتب تربیت
 ترتیب تربیت
 ادیب اذیت
 پُررنگ کن :

رتب تربیت ترتیب ادیب اذیت

کلمه ها را، مانند سرمشق بنویس :

رتب تربیت ترتیب ادیب اذیت

۵

قسمت های مربوط به هم را مانند نمونه با خط وصل کنید.

- موش به سوراخش نمی رفت،
- دستمال نمی بندند.
- سری را که درد نمی کند،
- جارو به دمش می بست.
- دیوار موش دارد.
- وانگهی دریا شود.
- هر که بامش بیش تر
- موش هم گوش دارد.
- قطره قطره جمع گردد،
- برفش بیش تر

۶

نامه ای به یکی از دوستان خود بنویسید و آن را پست کنید.

۷

این تصویر، تو را به یاد چه کلمه هایی می اندازد؟

.....

.....

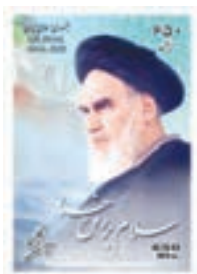
.....

.....

.....

۸

درباره ی یکی از تمبرهای زیر یک خط بنویسید.

.....

.....

.....

.....

مقررات عبور و مرور

۱

از روی پنج خط اول درس بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

۲

کلمه های زیر را مرتب کنید.

به مقررات - احترام - باید - ما - بگذاریم - راهنمایی و رانندگی

.....

من از - عبور می کنم - عابر پیاده - خط

.....

۳

به کلمه های زیر «ناک» اضافه کنید و با آن یک جمله بسازید.

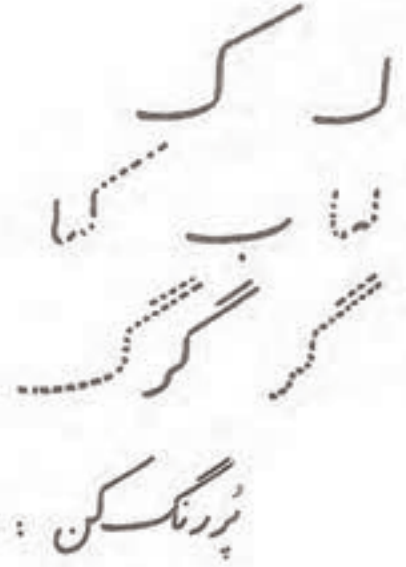
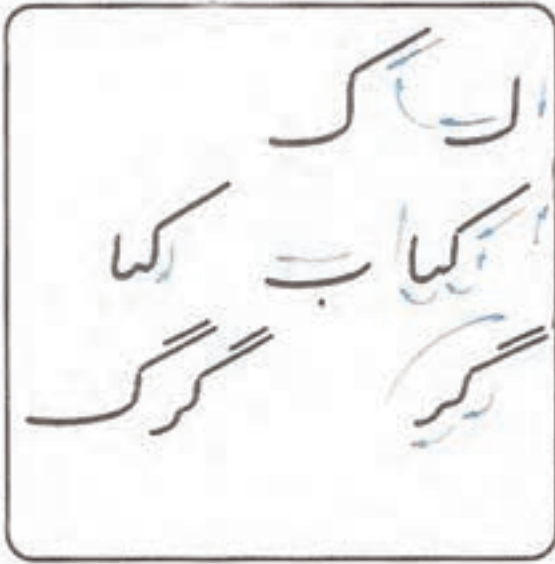
..... + غم <

..... + ترس <

..... + خطر <

..... + درد <

از روی نقطه چین ها، کلمه ها را کامل کنید.

رنگ رنگ کتاب کتاب گرگ گرگ پاکت پاکت

کلمه ها را، مانند سرمشق، بنویس :

اُردک زنگ زنگ زنگ کتاب کتاب گرگ گرگ پاکت ک

به تصویرهای زیر خوب نگاه کنید و تفاوت آن ها را در دو جمله بنویسید.

۵

با شنیدن کلمه های زیر به یاد چه چیزهایی می افتید؟

نمونه:

وقتی می گوئیم " چراغ راهنمایی " به یاد رنگ سبز، زرد ، قرمز،
خیابان، ماشین و .... می افتیم.

..... پلیس:

..... وسایل نقلیه:

معلم انگیزی از حمید پرسید: « گربه به انگیزی چه می شود؟ »

حمید گفت: « کت »

معلم گفت: « بچه گربه چه می شود؟ »

حمید گفت: « نیم کت. »

یک روز خوب

۱

از روی پنج خط اول درس بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

۲

کلمه های زیر را مرتب کنید.

رحمت - است - باران - خدا

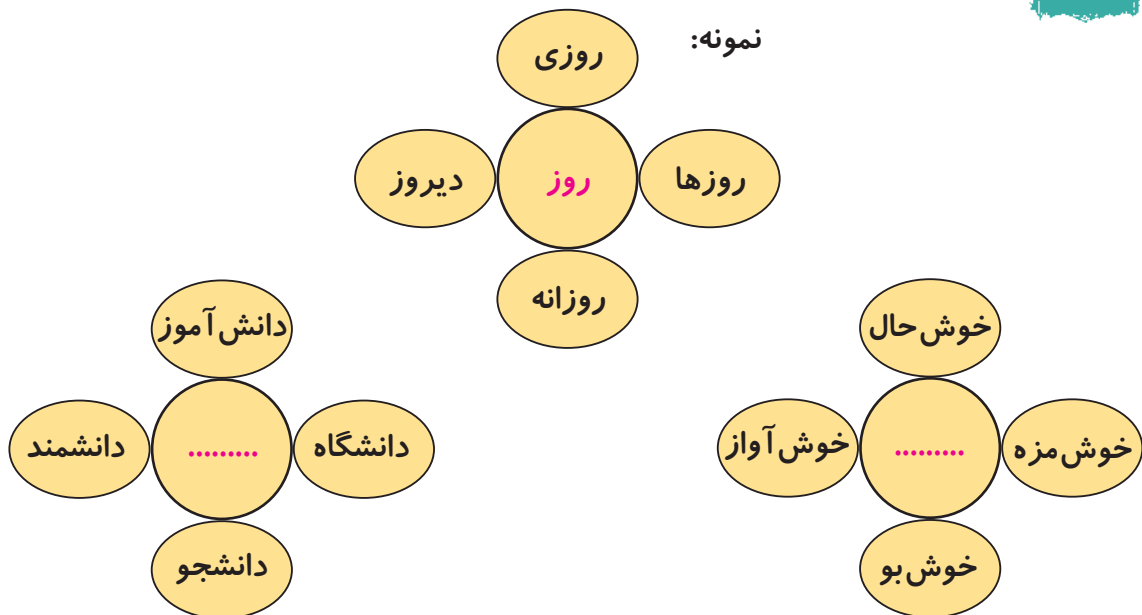
.....

مریم - برای - آن روز - خوبی - بود - روز

.....

۳

در هر دسته کلمه ی مشترک را مانند نمونه، در جای خالی بنویسید.

۴

نقطه چین ها را، پر رنگ کنید:

رنگ رنگی کوزه گر
 ک ک کوزه کار

ک ک کوزه گر
 ک ک کوزه کار

پررنگ کن :

مانند مشق، بنویس :

ک ک کوزه کار کارگر کوزه گر ک ک ب رنگارنگ کارگاه

۵

هم معنی و مخالف کلمه های زیر را بنویسید.

مخالف

هم معنی

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

خسیس

فقیر

خوش حال

پاک

۶

با شنیدن کلمه‌ی ((باران)) به یاد چه چیزهایی می افتید؟ آن ها را بنویسید.

.....

مرد بازاری و عابر

از روی دو خط آخر درس، دوبار بنویسید.

۱

.....

.....

.....

.....

.....

.....

با کلمه های داده شده جمله بسازید.

۲

..... نماز :

..... مسجد

جاهای خالی را با استفاده از کلمه های داخل جدول کامل کنید.

۳

جلد	ردیف	جفت	دست	تخته
-----	------	-----	-----	------

سه ..... صندلی

چهار ..... کتاب

یک ..... کفش

دو ..... لیوان

پنج ..... فرش

۴

نقطه چین ها را، پر رنگ کنید.

ن نان
باران آبادان
کارردان
پررنگ کن :

ن نان باران آبادان آزادگان روان ایران
ماند سر مشق ، بنویس :

ن نان باران آبادان آزادگان روان ایران

۵

جدول زیر را مانند نمونه کامل کنید.

مهربانی - تنبلی - تشکر - راست گویی - بی نظمی - نیکوکاری - اسراف - تقلب
صرفه جویی - دروغ گویی

کارهای بد	کارهای خوب
بی نظمی	مهربانی

با دیدن تصویر زیر به یاد چه چیزهایی می‌افتید؟ آن‌ها را بنویسید.

۶

.....

.....

.....

صراج لباس زنانه و بچه گانه

انواع شتال و روسری

ابوعلی سینا

از روی کلمه های ستاره دار درس دوبار بنویسید.

۱

.....

.....

جمله های زیر را با کلمه های داده شده کامل کنید.

۲

(شاعر، معلم، باغبان، ورزشکار، آشپز، کارمند)

- به کسی که به ما درس می دهد..... می گوئیم.
- به کسی که در اداره کار می کند..... می گوئیم.
- به کسی که شعر می گوید..... می گوئیم.
- به کسی که ورزش می کند..... می گوئیم.
- به کسی که غذا می پزد..... می گوئیم.
- به کسی که از گل ها مراقبت می کند..... می گوئیم.

جمله های زیر را با توجه به جدول رو به رو کامل کنید.

۳

تا	از	در
با	برای	را

- ابو علی سینا یکی ..... دانشمندان ایران است.
- آرامگاه ابوعلی سینا ..... همدان است.
- ابوعلی سینا پیش تر عمر خود ..... صرف مطالعه کرد.
- من ..... دیدن غار علی صدر به همدان رفتم.
- امیرزاده اصرار داشت ..... او را بکشند.
- ابوعلی سینا ..... تلاش زیادعلم پزشکی را آموخت.

۴

جمله های زیر را با کلمه ی داده شده تغییر دهید و در جای خالی بنویسید.
 علی به بانک رفت . (محمد)

.....

مریم از فروشگاه کتاب خرید. (کیف)

.....

معلم کتاب فارسی را از اکرم گرفت. (کتاب ریاضی)

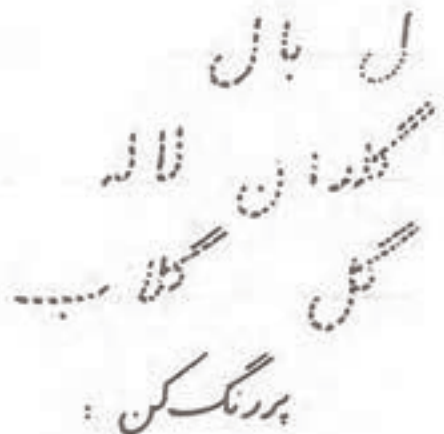
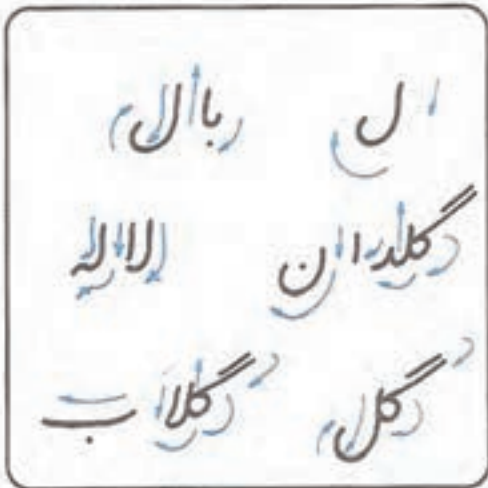
.....

پدرم برای مأموریت به شیراز رفت. (اصفهان)

.....

۵

نقطه چین ها را، کامل کنید.

مانند سرشتن بنویس :

ل بال بالا گل گلاب لاله لک لک بیل گلوان

۶

با شنیدن نام «ابوعلی سینا» به یاد چه چیزهایی می افتید؟ آن ها را بنویسید. ....

.....

سعدی

۱

یکی از داستان‌های گلستان سعدی را که در درس آمده، به دل‌خواه بنویسید.

.....

.....

.....

۲

در جای خالی کلمه‌ی مناسب را بنویسید.

(نادانی، ادب، خوانی، بیهوده)

• ..... از که آموختی؟ از بی ادبان

• علم چندان که بیش تر ..... چون عمل در تو نیست .....

• دو کس رنج ..... بردند و سعی بی‌فایده کردند.

۳

کدام یک از نوشته‌های زیر شعر است؟ آن را علامت بگذارید.

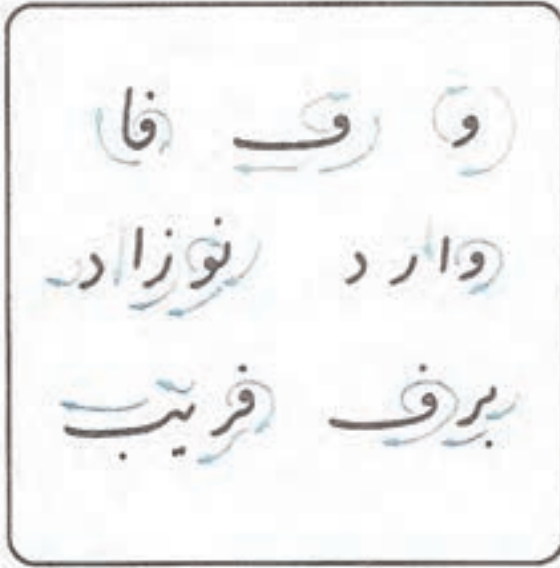
سعدی دوران کودکی و نوجوانی خود را در شهر شیراز گذراند و برای ادامه‌ی تحصیل به بغداد رفت.

که در آفرینش ز یک گوهرند
دگر عضوها را مانند قرار

بنی آدم اعضای یک دیگرند
چو عضوی به درد آورد روزگار

نقطه چین ها را پر رنگ کنید.

۴

و ف فا
و ا ر د
ن و ز ا د
ر ف ف ر ی ب
پُر رنگ کن :

و ف فا و ا ر د ن و ز ا د ر ف ف ر ی ب

مانند سَرِشَق ، بَویس :

و ف فا و ا ر د ن و ز ا د و ف ا و ف ا د ا ر ب ر ف ف ر ی ب

۵

کلمه های هم معنی را به هم وصل کنید.

اشعار

دانشمند

اندوختن

جمع کردن ، پس انداز کردن

بیهوده

نصیحت

حکیم

بی فایده

پند و اندرز

شعرها

۶

با دیدن تصویر روبرو به یاد چه چیزهایی می افتید؟ آن ها را بنویسید.

.....

.....

.....

اصفهان

چهار خط اول درس را بنویسید.

۱

.....

.....

.....

.....

برای هر تصویر یک جمله بنویسید.

۲

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

جدول زیر را کامل کنید.

۳

نام شهر	نام پل	نام مسجد	جای دیدنی	صنایع دستی	سوغات
اصفهان					

جمله های زیر را مانند نمونه تغییر دهید.

۴

غذا حاضر است.

غذا حاضر نیست.

محسن فردا به تهران می رود.

.....

هوا گرم است.

.....

ما به اصفهان رفتیم.

.....

نقطه چین ها را پر رنگ کنید.

۵

ق برق قرار
قرآن قانون
قیر قدرت وقت

ق برق قرار
قرآن قانون
قیر قدرت وقت
پررنگ کن :

ق برق قانون قرار قرآن وقت قیر قدرت وقت

مانند سر مشق بنویس :

ق برق قانون قرار قرآن وقت قیر قدرت وقت

شباهت ها و تفاوت های دو تصویر را بنویسید.

.....	شباهت ها
.....	

.....	تفاوت ها
.....	

با شنیدن نام «میدان نقش جهان» به یاد چه چیزهایی می افتید؟ آن ها را بنویسید.

.....

.....

.....

نوروز

نوشته ی زیر را با توجه به متن درس کامل کنید.

۱

نوروز یکی از قدیمی ترین و .....
 .....
 .....
 .....

در مورد این تصویر چند خط بنویسید.

۲

.....
 .....

کلمه های زیر را مرتب کنید.

۳

است - در - راه - بهار

.....

می نشینند - کنار - سفره - هفت سین - مردم

.....

۴

با کلمه های زیر، کلمه های جدید بسازید.

عید

عیدِ غدير - عید ..... - عید ..... - عید .....

سفره‌ی

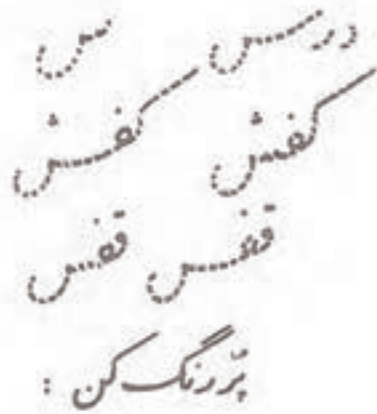
سفره‌ی رنگین - سفره ..... - سفره ..... - سفره .....

ایران

ایرانِ آباد - ایران ..... - ایران ..... - ایران .....

۵

نقطه چین ها را پر رنگ کنید.

پرزنگ کن :

درس، کفش، قفس

مانند مشق، بنویس :

درس درس و ورزش ورزش کفش کفش

۶

با شنیدن کلمه ی « عید نوروز » به یاد چه چیز هایی می افتید. آن ها را بنویسید.

.....
.....

رایانه

۱

پنج خط اول درس را بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

۲

با هر کلمه یک جمله بسازید.

کنجکاو: .....

اختراع: .....

رایانه: .....

مفید: .....

۳

جمله های درست یا نادرست را با علامت (X) مشخص کنید.

نادرست	درست	
		با رایانه کارها سریعتر انجام میشود.
		در زمستان هوا گرم و در تابستان هوا سرد است.
		در گذشته انسان ها برای شمارش از انگشتان دست استفاده میکردند.
		یکی از اختراعات بزرگ انسان ها رایانه است.
		انسان ها موجوداتی کنجکاو و پرتلاش نیستند.

۴

جمله های زیر را با کلمه های داده شده کامل کنید.

(می دهد - می کنی - می نویسد - می کنم)

- ..... من تلویزیون تماشا
- ..... او به رادیو گوش
- ..... تو با کامپیوتر کار
- ..... او نامه

۵

نقطه چین ها را پر رنگ کنید.

سیا سیر رسید
آسیان سراسر
شدید آشکار

سراسر شد
آسیان سراسر
شدید آشکار
پررنگ کن :

سراسر شد آسیان سراسر شدید آشکار آشکار آسیان

مانند سر مشق ، بنویس :

سراسر شد آسیان سراسر شدید آشکار آشکار آسیان

۶

با شنیدن کلمه ی « رایانه » به یاد چه چیزهایی می افتید؟ آن ها را بنویسید.

.....

.....

ارتباطات

۱

از روی پنج خط اول درس بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

۲

جمله های زیر را کامل کنید.

من کتاب را نخوانده ام. .... کتاب را نخوانده ایم.

..... کتاب را نخوانده ای. .... کتاب را نخوانده اید.

..... کتاب را نخوانده است. .... کتاب را نخوانده اند.

۳

کلمه های زیر را مرتب کنید.

وسایل - ارتباط جمعی - است - رادیو - یکی از -

.....

به یک دیگر - زندگی کردن - ما - نیاز - داریم - برای

.....

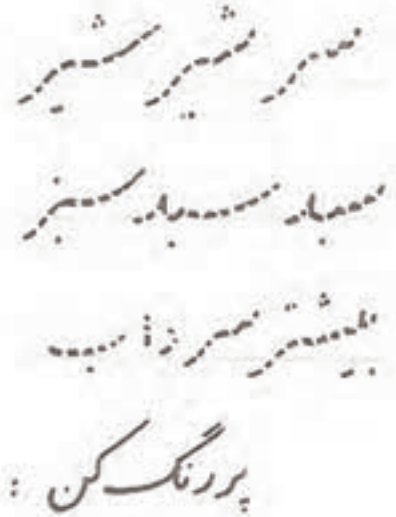
۴

مانند نمونه بنویسید.

- راننده < رانندگی
- گوینده < .....
- ریسنده < .....
- بافنده < .....
- بنده < .....

۵

نقطه چین‌ها را پر رنگ کنید.

مانند مشق بنویس :

سر شیر شیر سبز سیدر بیشتر بیشتر سیراب سرداب

۶

هم معنی کلمات زیر را بنویسید.

= دوران

= طریق

= شادکامی

= استقبال

۷

با شنیدن کلمه ی «ارتباط» به یاد چه چیزهایی می افتید؟ آن ها را بنویسید.

.....

.....

.....